

SKRÓCONY OPIS PRACY

Przedmiotem pracy doktorskiej jest intermedialny cykl prac odnoszący się do tematu nieodpłatnej pracy reprodukcyjnej. Projekt zrealizowany został w formie osobistego manifestu złożonego z dzieł plastycznych wykonanych w różnych technikach; w skład projektu wchodzi dwie prace wideo, osiem fotografii, pięć obiektów tekstylnych oraz instalacja z akcesoriów do sprzątania. Każdy z elementów jest niezależną realizacją, jednak poszczególne media najpełniej wybrzmiewają złożone w konstelację podkreślającą złożoność podjętego problemu.

Kobiety na drodze do równouprawnienia wywalczyły sobie względnie dobrą sytuację na rynku pracy, jednak kwestia podwójnego obciążenia, czyli wykonywania pracy zawodowej i pracy opiekuńczej w gospodarstwie domowym do dziś nie została rozwiązana. Mimo rosnącej świadomości i gotowości części społeczeństwa na przyjęcie alternatywnego podziału ról, problem bezpłatnej pracy opiekuńczej wciąż dotyczy większości kobiet, a jednocześnie niewystarczająco wybrzmiewa w debacie publicznej. Chociaż nie ma współcześnie (wyłączając księży kościoła katolickiego) zawodów, których kobiety nie wykonują, wnosząc do budżetu domowego dochód porównywalny (a niekiedy wyższy) z dochodem partnera, niezależnie od charakteru pracy zarobkowej niemal wszystkie jesteśmy sprzątaczkami we własnych domach.

Praca reprodukcyjna jest nie tylko ważna i potrzebna, niedoceniona i nużąca, ale co istotne z ekonomicznego punktu widzenia przeliczalna na realne wartości PKB.

Przypisanie kobiety do funkcji domowych i włożenie jej w ręce akcesoriów do sprzątania powinno być już tylko reliktem systemu patriarchalnego. Dopóki jednak tkwimy w patriarchacie, dopóty równouprawnienie ma status wyłącznie teoretyczny.

Trudna jest zwłaszcza sytuacja matek. Wraz z liczbą dzieci w rodzinie wzrasta ilość wykonywanej pracy opiekuńczej. Na tym kierat współczesnej matki się nie kończy – czyhają na nią rozmaite fałszywe obietnice i pułapki systemowe, które szerzej omawiam w szczegółowym opisie pracy.

Jako matka i kobieta pracująca zawodowo, próbująca łączyć te dwie znoszące się role społeczne, jednocześnie starając się każdą z nich pełnić jak najlepiej, regularnie doprowadzam się do stanu wyczerpania i coraz głębszej frustracji. Moje ciało próbuje się buntować poprzez chorobę czy zmęczenie, ale zobowiązania zawodowe i świadomość odpowiedzialności za rodzinę każą mi ignorować przejawy słabości. Sytuacji tej nie można jednak rozpatrywać w kategorii winy jednostki, jest to bowiem wynik niewydolności i ułomności systemu, w którym mi i nam przyszło być matkami.

Jeśli nie zostaną wprowadzone realne systemowe zmiany, to nie tylko matki i dzieci, ale całe społeczeństwo poniesie dramatyczne konsekwencje tego zaniechania, widoczne w statystykach demograficznych i kondycji psychofizycznej kobiet. Już teraz jako społeczeństwo utraciliśmy tak zwaną zastępowalność pokoleń. Co będzie dalej?

Coraz mniej śpimy, coraz gorzej się żywimy, relacje społeczne ulegają rozluźnieniu, za to dłużej pracujemy, nie odchodząc od komputera. Zaległe pranie piętrzy się, podczas gdy nasze dzieci cierpią na samotność. Jakość naszego życia stale się pogarsza, co zwiększa zachorowalność na raka, depresję, a także wpływa na liczbę samobójstw, także wśród dzieci. Jeśli nie zatrzymamy procesu mechanizacji naszego życia, presji pracy ponad siły, kultu kariery, terroru czystości i porządku, to dobrostan naszych dzieci i przyszłych pokoleń będzie coraz bardziej zagrożony.

Podążając za inspirującą myślą włoskiej filozofki i feministki Silvii Federici, buntuję się przeciwko patriarchalnej opresji, przekształcaniu kobiecego ciała w maszynę. Jednocześnie traktuję je jako narzędzie oporu. Jako artystka sprzeciwiam się obowiązującemu porządkowi, rolom narzucanym kobiecie w domu i poza nim. Miejscem symbolicznego oporu staje się moje mieszkanie, a jego narzędziem moje ciało – w ten sposób doprowadzam do rzeczywistego spiętrzenia wykluczających się zadań i obowiązków!

Mopiarka

Instalacja przestrzenna, 30 mopów do sprzątania, żywica epoksydowa, 2023-2024

Częścią pracy jest instalacja przestrzenna wykonana z mopów do sprzątania, która tworzy środowisko dla pozostałych prac. Mopy poprzez nasączenie żywicą epoksydową zyskują trwałą formę, przypominającą kwiaty. Podniesienie przedmiotu do sprzątania do rangi symbolu piękna i niepraktycznej ozdoby odbiera mu jego podstawową funkcję. Można by to działanie traktować jako gloryfikację pracy kobiet, ale jest ono przede wszystkim wyrazem sprzeciwu wobec niedoceniań niewidocznej pracy opiekuńczej. Mopy będą zaprezentowane w metalowych stojakach.

Porządek nie musi być

Seria ośmiu fotografii wykonanych aparatem Canon 5 mark VI w formacie od 33 x 50 cm do 100 x 150 cm, wydruk na papierze archiwalnym Moab Juniper Baryta Rag 305 gsm, 2023-2024

Seria fotografii zrealizowanych w przestrzeni mieszkania, które na potrzeby pracy doktorskiej staje się jednocześnie przestrzenią twórczą. Codzienny nieład pełni rolę scenografii dla performansu dokamerygowego, który nie jest kolejną aktywnością, lecz jej wstrzymaniem i przyjęciem pozycji wypoczynkowej. Prace domowe są symbolicznie zaniechane, przerwane gestem ciała, które zamiast sprzątać, domaga się wypoczynku. Wstrzymanie akcji, odrzucenie obciążeń wpisuje się w fantazmat wyzwolonej kobiety.

Jednocześnie na planie i poza nim odbywa się inna praca, praca twórcza, wymagająca panowania nad warsztatem, sprzętem fotograficznym i oświetleniowym. Studyjna jakość fotografii, staranne kadrowanie, modelowanie światłem, malarskie walory koloru służą uszlachetnieniu obrazu, podniesieniu rangi performowanej sceny, polegającej na zaprzestaniu działań.

Film 02

wideo, 5'08'', MP4, 4096 x 2160, 2023-2024

Dźwięk: Piotr Kozieradzki

Film został zrealizowany w konwencji performansu dokamerowego, w czasie którego wykonuję kilkudziesięciosiekundowe sekwencje taneczne przerywane przebitkami ujęć rejestrujących detale wnętrza.

Tańczę w rytmie 138 bitów na minutę, w tempie przybliżonym do naturalnego pulsu serca w warunkach wysiłku fizycznego. Lampy użyte do oświetlenia sceny również migoczą w przyjętym tempie. Oświetlenie przywodzące na myśl wnętrza klubów tanecznych, podobnie jak moje ubranie – cekinowa sukienka, wydają się nieadekwatne dla domowej scenerii. Dyskotekowy splendor przeciwstawiony jest turpistycznym martwym naturom. Ekstremalne kontrasty i niecodzienne zachowanie pani domu wyrażają mój stosunek do gloryfikacji porządku i do przypisanej kobiecie roli społecznej. Ciało postrzegam jako narzędzie oporu, taniec jest więc zrywem, aktem buntu, drogą ku wyzwoleniu. Bałagan jest dowodem w sprawie, pozostaje nienaruszony, ale również oswojony i zaakceptowany.

Film 01

video, 3'27", MP4, 4096 x 2160, 2023-2024

Film złożony jest ze statycznych ujęć w planie pełnym, które rejestrują performatywne czytanie książki oraz zbliżeń na domowe detale. Czytam w pozycji półleżącej na dywanie; czynność wydaje się odbywać w zwolnionym tempie, nie przekładam stron, co ma dawać złudzenie rozciągnięcia w czasie. Moje włosy lekko, ale nieustannie porusza strumień powietrza. Ścieżkę dźwiękową stanowi stockowe nagranie morskich fal, co w połączeniu z detalami kipiącej piany ma przywodzić na myśl klimat nadmorskich kurortów.

Obowiązki domowe zostają przerwane na rzecz odpoczynku i relaksu. Sprawy zdają się toczyć same siłą inercji i zgodnie z zasadą entropii.

Szmaty, Ścierki

Cztery płócienne ścierki kuchenne i bawełniana ścierka do podłogi zdobione kryształami i półszlachetnymi kamieniami:

Barok, len, kryształy, 79 x 47,5 cm, 2023

Nie samym chlebem człowiek żyje, len, kryształy, 71,5 x 39,5 cm, 2023-2024

Bombardowanie, len, agaty, korale syntetyczne, oko tygrysie, 2023-2024

Gra, bawełna, kryształy, tygrysie oko, agat, 58 x 48 cm, 2023-2024

Ogniu, kroc za mną, bawełna, kryształy, 76 x 53 cm, 2023-2024

W tej części projektu biorę na warsztat akcesoria do sprzątania, które traktuję jako archetypiczne atrybuty pracy kobiet, jednocześnie pamiętając, że pejoratywnie nacechowane słowo „szmata” występuje w języku potocznym jako obraźliwe określenie osoby płci żeńskiej. Przedmioty służące do usuwania brudu (nasiąkające nim) zostają uszlachetnione poprzez zaaplikowanie kryształów

Swarowskiego i półszlachetnych kamieni (agatów i tygrysiego oka). Szmaty przestają być użytkowe, dokonuje się transgresja formy, funkcji i znaczenia.

Celowe wrażenie perwersji tych działań jest elementem radykalnego przeciwstawiania się zastanym normom. Budowanie fantazmatu nowego porządku poprzez postulowanie wyzwolenia ciała, przyzwolenie na nieład, tworzenie przestrzeni na odpoczynek tworzą alternatywę dla sztywnych ram konwencji społecznych. Dzieło plastyczne poprzez swą pojemność, nieszczelność norm oraz nieograniczony potencjał formalny wydaje się idealnym polem do budowania nowych kompozycji, które mogą stać się inspiracją do formowania alternatywnych rozwiązań społecznych.